

2. Афанасьєва К. О. Плагіат у діяльності засобів масової інформації / К. О. Афанасьєва // Інтелектуальна власність. – 2004. – № 3. – С. 16 - 19.
3. Афанасьєва К. О. Правове врегулювання діяльності інтернет-ЗМІ / К. О. Афанасьєва // Наукові записки Ін-ту журналістики. – 2006. – Т. 22. – С. 103–107.
4. Германова О. Г. Авторське право і суміжні права в засобах масової інформації України та Польщі : автореф. дис. ... канд. філолог. наук : 23.04.2012 / Ольга Григорівна Германова. – Л., 2006. – 22 с.
5. Закон України «Про авторське право і суміжні права». – [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3792-12> (23.04.2012).
6. Кашуба Г. Українські інтернет-видання: комунікативно-лінгвістичні та правові аспекти / Г. Кашуба // Вісник Львівського університету. – 2004. – Вип. 25. – С. 474-480.
7. Кузнецова О. Плагіат в Інтернет-ЗМІ України: правове регулювання / О. Кузнецова. – [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.mediakrytyka.info/onlayn-zhurnalistyka/plahiat-v-internet-zmi-ukrayiny-pravove-rehulyuvannya.html> (23.04.2012).

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРАВОВІДНОСИН ЗАХИСТУ ПРАВ НА ВИНАХІД, КОРИСНУ МОДЕЛЬ ТА ПРОМИСЛОВИЙ ЗРАЗОК (ДЕЯКІ МІРКУВАННЯ)

Тараненко Сергій Михайлович,

*кандидат юридичних наук, доцент Черкаського національного
університету імені Богдана Хмельницького*

Не є таємницею, що активний обіг та використання об'єктів права інтелектуальної власності останнім часом пов'язані зі значними правопорушеннями, а це не може не викликати відповідної реакції як на міжнародному, так і на національному рівнях. Адже порушення прав може призвести до серйозних негативних наслідків насамперед для правоволодільця. За критичних умов він може навіть збанкрутіти.

Серед таких об'єктів права інтелектуальної власності є об'єкти права промислової власності – винаходи, корисні моделі та промислові зразки. Тому природно, що встановлення та забезпечення захисту прав на такі об'єкти є неодмінною вимогою сучасних реалій життя. Крім того, актуальність цього питання зумовлена також євроінтеграційним курсом України, зокрема, процесом імплементації законодавства України у сфері

захисту прав інтелектуальної власності до міжнародних актів та актів Європейського Союзу.

У зв'язку з цим доречно навести висловлювання відомих вчених у сфері інтелектуальної власності Н. Кузнецової, О. Кохановської, які стверджують, що «...цьому сприяє ряд факторів, у тому числі формування здатного для його втілення у життя законодавства та повноцінної судової практики, завдяки якій формуються узагальнені єдині підходи до вирішення спорів, пошук адекватних форм і способів захисту прав авторів, виконавців, винахідників, розвиток наукових досліджень та ін...» [1, 23]. Та сама думка закладена у відомий вислів Ж. Верна: «Будь-якій великій справі передую велика мрія». Варто відзначити, що вона досягається шляхом втілення вимог норм права в конкретних правовідносинах.

Аналізуючи правовідносини щодо захисту, потрібно зазначити, що останні виступають відносинами (правовим зв'язком) активного типу, оскільки носієм юридичного обов'язку тут завжди виступає конкретна особа, що дуже схоже до права вимоги із зобов'язальною правовою природою. Адже як одному, так й іншому кореспондує юридичний обов'язок. Збереження такого балансу має забезпечуватися державою шляхом встановлення юридичної відповідальності для тієї сторони, яка порушує умови взаємодії сторін, що беруть участь у правовідносинах [2, 267]. Іншими словами, у протилежному випадку правовідносини щодо захисту втрачали б свій зміст і реальний прояв. Більше того, було б незрозуміло, який зі способів захисту обрала управомочена сторона, якби вона не здійснювала активних позитивних дій з реалізації такого способу захисту. Такий висновок підтверджується також і законодавством. У реальному житті жоден із передбачених у ст. 16 ЦК України способів судового захисту прав не може бути реалізований інакше як шляхом вчинення визначених дій відповідними суб'єктами [3]. Саме тому ми маємо змогу проаналізувати сутність та правову природу правовідносин щодо захисту прав на винахід, корисну модель та промисловий зразок.

Цілком зрозуміло, що юридичним фактом, який породжує такі правовідносини, є правопорушення. Проте не будемо вдаватися до переліку дій, які вважаються правопорушенням прав на окреслені нами об'єкти права промислової власності, а лише зазначимо, що саме цей факт зумовлює те, який спосіб може бути застосований, та інші аспекти механізму реалізації права на захист [4].

Як відомо, одним із основних елементів правовідносин щодо захисту прав на винахід, корисну модель та промисловий зразок є об'єкт. У контексті здійснюваного нами розгляду названі об'єкти (винахід, корисна модель та промисловий зразок) не виступають об'єктами правовідносин захисту. Для цього потрібно виходити з того, що, оскільки перелічені об'єкти права промислової власності є за своєю суттю об'єктами з нематеріальною природою, то вести розмову про їх захист було б дещо

неправильно. Адже в реальному житті нематеріальний об'єкт знаходить своє втілення в суті технічного рішення, а сам матеріальний же носій виступає лише відображенням, закріпленням нематеріального об'єкту. З огляду на це доцільно розуміти таке, що саме об'єкт інтелектуальної творчої діяльності, виступаючи об'єктом права інтелектуальної власності, не може бути предметом правовідносин захисту. Окрім того, правоволоділець може самостійно використовувати отриманий ним результат інтелектуальної творчої діяльності та здійснювати передачу іншому суб'єкту права на використання нематеріального об'єкту, але достатньо важко уявити фактичну передачу нематеріального об'єкту.

Водночас слід враховувати і таке, що саме правоволоділець вправі також передати належне йому право використання іншим особам шляхом видачі відповідного дозволу. При цьому об'єктом розпорядження виступає не сам результат інтелектуальної творчої діяльності, а право на нього, тобто право використання результату інтелектуальної творчої діяльності [5]. Що це означає? По-перше, що у правовідносинах щодо захисту прав на об'єкти права промислової власності предметом захисту виступають безпосередньо права на зазначені об'єкти. По-друге, саме права можуть бути порушені з боку інших осіб і саме щодо них цивільним законодавством передбачено низку способів, якими особа може захистити свої порушені чи невизнані права та охоронювані законом інтереси. По-третє, зазначені права наділені характерними рисами, притаманними лише їм, вони обмежені територією та строком чинності, такі права іноді обмежуються законом з тим, аби знайти співвідношення між особистими інтересами та зацікавленістю суспільства в знаннях та інформації.

Варто також відзначити, що об'єктами правовідносин щодо захисту прав на винахід, корисну модель та промисловий зразок є суб'єктивні права на об'єкти права промислової власності та охоронювані законом інтереси, які порушуються з боку третіх осіб. Відносно наступного елемента правовідносин щодо захисту прав на об'єкти промислової власності, то ним є суб'єкт. Такими суб'єктами правовідносин щодо захисту прав на винахід, корисну модель та промисловий зразок є, з одного боку, особи, які наділені правами інтелектуальної власності щодо об'єкта, і які на підставі норм права уповноважені вимагати захисту порушених суб'єктивних прав; з іншого боку – особи, неправомірними діями яких порушено суб'єктивні права на об'єкти промислової власності.

Разом із тим підкреслимо, що такими суб'єктами права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель та промисловий зразок є, зокрема, винахідник, автор промислового зразка та інші особи, які набули прав на винахід, корисну модель та промисловий зразок за договором чи законом. Такий суб'єктний склад є характерним щодо об'єктів патентного права, оскільки останні виступають результатом інтелектуальної творчої діяльності винахідника (винаходу, корисної моделі)

та автора промислового зразка. Виникнення права інтелектуальної власності на об'єкти патентного права законодавець здебільшого пов'язує з державною реєстрацією прав на ці результати науково-технічної творчості, після якої ці результати набувають правової охорони, а відповідні суб'єкти – винахідник, автор, роботодавець (первинні суб'єкти) отримують охоронний документ (патент) та набувають статусу суб'єкта права інтелектуальної власності [6, 45]. Набуття права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок засвідчується патентом. До вторинних суб'єктів належать фізичні чи юридичні особи, які набули право інтелектуальної власності на відповідні об'єкти за законом чи договором (спадкоємці; особи, які набули майнові права інтелектуальної власності в повному обсязі за договором про передачу права інтелектуальної власності або частково – за ліцензійним договором).

Підсумовуючи зазначимо, що суб'єктами правовідносин щодо захисту прав на об'єкти права промислової власності можуть бути, з одного боку, суб'єкти прав на об'єкти промислової власності (фізичні або юридичні особи), а також особи, які мають право на використання об'єктів промислової власності. З іншого боку, і це цілком закономірно, такими суб'єктами правовідносин щодо захисту виступають особи, протипоравними діями яких порушуються права та охоронювані законом інтереси уповноважених осіб.

Список використаних джерел:

1. Н. Кузнецова, О. Кохановська. Проблеми захисту прав інтелектуальної власності в Україні //Право України. – 2011. – №3. - С.21 - 29.
2. Теорія права і держави: Підручник. – Х.: ТОВ “Одіссей”, 2007. – 448с.
3. Цивільний кодекс України: Коментар /За заг. ред. Є.О. Харитонова, О.М. Калітенко. – Одеса: Юридична література, 2003. - 1080с.
4. Мирзоян С. М. Гражданско-правовые способы защиты авторских прав: законодательство, доктрина и судебная практика / С.М. Мирзоян // Интеллектуальная собственность. – 2003. – № 7. – С. 60-69.
5. Проблемы современного гражданского права: сборник статей / [отв. ред. В.Н. Литовкин, В.А. Рахмилович]. – М.: Городец, 2009. – 384 с.
6. Право інтелектуальної власності: наук.-практ. коментар до Цивільного кодексу України / [за заг. ред. М. В. Паладія, Н.М. Мироненко, В.О. Жарова]. – К.: Парлам. вид-во, 2006. – 432 с.